

Forelesning 24.10 (og evt 31.10)

Forts. Effektivitet

Velferdsvirkninger av inngrep i markedet

B&W 15.1-15.2

”Dødvektstapet” ved skatt , Figur 15.5

- Og ved subsidier, Figur 15.9

B&W 15.3 Velferdsvirkningene av toll på import (Figur 15.18) og importkvoter (Figur 5.19)

Eksterne virkninger

Definisjon (B&W):

An action creates an externality if it affects someone with whom the decision maker has not engaged in a related market transaction

OBS: Ikke en ekstern virkning at en ny konkurrent i markedet leder til lavere priser for alle de andre – de andre er ”engaged in a related market transaction”.

Noen definisjoner føyer til at virkningene skal være direkte på andres kostnader og/eller velferd.

Kan markedet løse problemet med eksterne virkninger?

(B&W.s763-766, Property rights and negotiations)

Eksempel:

Skadelig utslipp fra fabrikk til fiskevann.

Rense eller ikke?

Verdi av rent vann =100 = kostnad ved forurensing

Rensekostnader:

1. 50

2. 150

Samfunnsøkonomisk verdi av å rense:

1.100-50

2.100-150

Samfunnsøkonomisk optimalt: Rense til kostnad 50 men ikke til kostnad 150.

A. Bøndene(B) eier vannet → kan nekte utslipp.

Vil kreve minst 100 for utslipp.

1. Rensekostnader = 50

= Max beløp F vil betale for å få slippe ut

B krever minst 100.

→ Fabrikken renser

Fordeling av nettogevinsten på 50:

Bøndene 100, Fabrikken -50

2. Rensekostnader = 150

= Max beløp F vil betale for å få slippe ut

B krever minst 100

→ F renser ikke,

men betaler en pris P for å få slippe ut, $100 \leq P \leq 150$

Fordeling av nettogevinsten på 0:

Bøndene $P - 100$, Fabrikken $-P$

B. Fabrikken eier vannet → har rett til å slippe ut

1. Rensekostnader = 50

= Minimum beløp F må ha for å rense

B villige til å betale max 100 for rensing

→ F renser.

B betaler F en pris Q for å rense, $50 \leq Q \leq 100$

Fordeling av nettogevinst på 50:

Bøndene $100 - Q$, Fabrikken $Q - 50$

2. Rensekostnader = 150

= **Minimum beløp F må ha for å rense**

Bøndene villige til å betale max 100 for rensing

F renser ikke.

Fordeling av nettogevinsten 0:

Bøndene 0, fabrikken 0

Konklusjoner:

Klare eiendomsrettigheter + kostnadsfrie forhandlinger sørger for samfunnsøkonomisk optimal beslutning om rensing: Det renses hvis og bare hvis det er samfunnsøkonomisk lønnsomt (jfr. Coase-teoremet)

Hvem som eier vannet påvirker ikke beslutning om rensing eller ikke, men påvirker fordelingen av gevinsten.

Brudd på forutsetningene for Coase-teoremet:

- Uklare eller manglende eiendomsrettigheter: Felleseie med uklarhet og strid om rettigheter (Finnmarksvidda, flere havområder)
- Vanskelig å håndheve eiendomsrett, spesielt internasjonalt: For eksempel rett til ren luft & vann
- Ressurskrevende å forhandle: Mange parter (jfr internasjonale klimaavtaler)

OBS: Kamp om fordeling av resultatet kan redusere muligheten for å få til et optimalt resultat

Eksterne virkninger i et marked

Eksempel

En vare som produseres i et FK-marked leder til en miljøskade per produsert enhet. Hva betyr dette for den samfunnsøkonomiske velferden?

- Vise at produksjonen i blir for høy når markedet er uregulert.
- Vise hvordan vi kan oppnå optimal mengde ved å legge en avgift på omsetningen
- Vise hvorfor det i mange tilfeller er optimalt å ha en avgift som er slik at avgiftsinntektene overstiger miljøkostnadene.
- Diskutere slagordet ”forurensere skal betale”.

Miljøpolitikk

Diskutere:

- Avgifter vs kvoter
- Omsettelige kvoter
- Erstatningsregler

Kollektive goder/fellesgoder (Public goods)

Definisjon i læreboka:

1. Non-rival: En persons forbruk reduserer ikke verdien for andre, dvs. flere kan konsumere godet samtidig uten at dette påvirker verdien av godet for den enkelte.
Eksempler: Radio-/TV-programmer, forskningsresultater
2. Non-excludable: Ikke mulig å ekskludere noen fra godet når det først er produsert.
Eksempler: Nasjonalt forsvar, fyrlys

1&2 → godene vil ikke tilbys av private (annet enn av idealistiske grunner) fordi det ikke er mulig å tjene penger på dem.

En annen vanlig definisjon: Bare 1 kreves

Non-rival, but excludable: for eksempel betal-tv, patenterte forskningsresultater → Kan være lønnsomt for private å tilby godene

Dilemma:

- Non-rival → Når godene først er produsert er det samfunnsøkonomisk optimalt å la alle få gratis tilgang
- Hvis alle får gratis tilgang vil ingen private tilby godene

Patenter: Hva lengde på patenter skal være avgjøres av avveiningen mellom disse to hensyna.

Marginal betalingsvillighet for et kollektivt gode: Legger sammen MBV for alle.

Etterspørrene siden alle kan konsumere godet samtidig. (Eks MBV for alle som vil se en fotballkamp til på TV). Tilby mer dersom summen av alle MBV er høyere enn MC.

→se figur 20.14

Steinar Holden

”Fotball-VM på betal-TV?”. Samfunnsøkonomen nr. 6, 2011

Les innlegget på:

<http://folk.uio.no/sholden/>